

**ΕΚΘΕΣΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ
ΠΕΡΙ ΤΟΥ «ΛΕΙΤΟΥΡΓΗΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΠΕΤΡΟΥ»**

ΒΛΑΣΙΟΣ ΦΕΙΔΑΣ- ΠΕΤΡΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

Τό επιστημονικό Συνέδριο, τό όποιο όργάνωσε ή άρμόδια Έπιτροπή του Βατικανού γιά τήν ένότητα των Χριστιανών, πραγματοποιήθηκε άπό τίς 21 μέχρι τίς 25 Μαΐου τρ. έ. στήν αίθουσα συνεδριών τής Έπιτροπής καί είχε ως κύριο θέμα τίς ποικίλες προοπτικές τής θεωρίας του λεγομένου "Λειτουργήματος του άποστόλου Πέτρου" στον χορό των Άποστόλων κατ' άναφοράν καί πρός τή θεωρία του παπικού πρωτείου. Η έκπροσώπηση τής όρθοδόξου καί τής ρωμαιοκαθολικής πλευράς ήταν ύψηλου επίπεδου καί ύποδηλώνει τή σημασία, τήν όποία άποδίδει τό Βατικανό στις έργασίες καί τά συμπεράσματα του Συνεδρίου αυτού, προφανώς καί κατ' άναφοράν πρός τά γνωστά άδιέξοδα του έπισήμου Θεολογικού Διαλόγου.

Στό Συνέδριο αυτό, τό όποιο πραγματοποιήθηκε στά πλαίσια των προτάσεων τής οίκουμενικής Έγκυκλίου τής Αγίας Έδρας "*Ut unum sint*" γιά μία κοινή προσέγγιση ή έρμηνεία του παπικού πρωτείου, έκπροσωπήθηκαν τό Οίκουμενικό Πατριαρχείο τά Πατριαρχεία Άντιοχείας, Σεργίας, Ρουμανίας, και Βουλγαρίας καί ή Έκκλησία τής Ελλάδος, ένω δέν άπέστειλε έκπρόσωπο ή Έκκλησία τής Ρωσίας. Οί προτάσεις τής ως άνω Έγκυκλίου επικεντρώνονται στήν άξιολόγηση των κριτηρίων τής κοινής έκκλησιαστικής παραδόσεως τής πρώτης χιλιετίας κατ' άναφοράν πρός τίς έξελίξεις του παπικού θεσμού κατά τή δεύτερη χιλιετία, ώστε νά άποκατασταθή ή κανονική βάση του καί νά μή θεωρείται ως ή πέτρα σκανδάλου γιά τήν ένότητα τής Έκκλησίας, όπως συνέβη κατά τή δεύτερη χιλιετία τόσο στήν Άνατολή, όσο καί στή Δύση. Τή ρωμαιοκαθολική άποψη γιά τούς σκοπούς του Συνεδρίου προέβαλε μέ χαρακτηριστική συνέπεια ό

Καρδινάλιος Kasper στήν εισηγητική του όμιλία, χωρίς νά περιορίσει τά όρια τών προτάσεων για τό συγκεκριμένο ζήτημα.

Ἡ φιλοξενία καί οί εργασίες τοῦ Συνεδρίου θά μπορούσαν νά χαρακτηρισθοῦν ἄψογες, διότι τό κύριο θέμα ἀναπτυσσόταν μέ εισηγήσεις ἀπό τίς δύο πλευρές για κάθε ειδικότερη προοπτική του, ἤτοι τό λειτούργημα τοῦ ἀποστόλου Πέτρου α) στήν Καινή Διαθήκη, β) στίς Οἰκουμενικές συνόδους, γ) στήν Πατερική γραμματεία, καί δ) στή σύγχρονη πραγματικότητα. Οἱ ἀντίστοιχες εισηγήσεις ἐξ ἐπόψεως ὀρθοδόξου παρουσιάσθηκαν ἀπό τούς καθηγητές π. Θεόδωρο Στυλιανόπουλο, τόν εὐλαβῶς ὑπογραφόμενο Βλάσιο Φειδᾶ, τόν π. Nicolae Dura καί τόν Σεβ. Μητροπολίτη Περγάμου κ. Ἰωάννη Ζηζιούλα, οἱ ὁποῖοι ὑποστήριξαν μέ ισχυρά ἐπιχειρήματα ὅτι οὔτε ἡ Καινή Διαθήκη, οὔτε ἡ Ἐκκλησιαστική παράδοση τῆς πρώτης χιλιετίας τοῦ ιστορικοῦ βίου τῆς Ἐκκλησίας γνωρίζουν ἢ ἀναγνωρίζουν ἓνα *ἰδιαίτερο λειτούργημα τοῦ Πέτρου* τόσο σέ σχέση πρός τούς ἄλλους ἀποστόλους, ὅσο καί σέ σχέση μέ τόν *Ἐπίσκοπο Ρώμης*.

Οἱ ρωμαιοκαθολικοί εισηγητές τών ἀνωτέρω ζητημάτων προέβαλαν στίς εισηγήσεις τόσο τήν ἰδιαιτερότητα τοῦ λειτουργήματος τοῦ Πέτρου στόν χορό τών Ἀποστόλων, χωρίς βεβαίως νά τόν διαφοροποιοῦν ἀπό τό κοινό ἀποστολικό λειτούργημα, ὅσο καί τήν ἰδιαιτερότητα τοῦ λειτουργήματος τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης στήν Ἐκκλησία για τήν ὑπεράσπιση τῆς ὀρθῆς πίστεως καί τῆς ἐνότητας τῆς Ἐκκλησίας, χωρίς ὅμως νά χρησιμοποιήσουν τίς γνωστές αὐτές ἐρμηνεῖες τῆς ρωμαιοκαθολικῆς θεολογίας για τήν ὑποστήριξη τοῦ δόγματος τῆς Α' Βατικανῆς συνόδου (1870) για τό παπικό πρωτεῖο καί ἀλάθητο, ὅπως γίνεται συνήθως στή σχετική ρωμαιοκαθολική βιβλιογραφία.

Οἱ συνεδρίες τών ἐργασιῶν τοῦ Συνεδρίου διεξήχθησαν ὑπό τήν ἐναλλακτική προεδρία ὀρθοδόξου καί ρωμαιοκαθολικοῦ, ὅταν οἱ εισηγητές ἦσαν ρωμαιοκαθολικός, ἢ ὀρθόδοξος ἀντιστοίχως, καί κατεκλείοντο ἀπό

δίωρες έποικοδομητικές συζητήσεις για τό θέμα κάθε συνεδρίας. Έπό τήν έννοια αὐτή, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Περγάμου, ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Πετρώνιος, ὁ π. Στυλιανόπουλος, ὁ π. Nicolae Dura καί ὁ εὐλαβῶς ὑπογραφόμενος Πέτρος Βασιλειάδης ἄσκησαν τήν προεδρία σέ συνεδρίες, στίς ὁποῖες οἱ εἰσηγητές ἦσαν ρωμαιοκαθολικοί, ἐνῶ ρωμαιοκαθολικοί ἄσκησαν τήν προεδρία σέ συνεδρίες, στίς ὁποῖες εἰσηγητές ἦσαν ὀρθόδοξοι.

Ὁ προγραμματισμένος ἄνετος χρόνος για συζητήσεις ἐπί τοῦ θέματος κάθε συνεδρίας ἀποδείχθηκε ἐξαιρετικά ἐπιτυχημένη ἐπιλογή, γιατί ἔδωσε τή δυνατὴτητα ὑψηλοῦ ἐπιπέδου συζητήσεων καί προτάσεων στίς προβαλλόμενες ἀπό τίς εἰσηγήσεις ἀποκλίνουσες ἢ καί διαφορετικές ἐρμηνεῖες πηγῶν ἢ γεγονότων τοῦ ἱστορικοῦ παρελθόντος καί εἰδικώτερα τῆς περιόδου τῶν ἐπτὰ Οἰκουμενικῶν συνόδων. Στίς συζητήσεις αὐτές ἡ συμμετοχή τῶν ὑπογραφομένων ἐκπροσώπων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος στό Συνέδριο αὐτό ὑπῆρξε ὄχι μόνο συνεχῆς, ἀλλά καί θεμελιωμένη μέ ἰσχυρά ἐπιχειρήματα, τά ὁποῖα ἀποδείκνυαν ὅτι μέχρι τό μεγάλο σχίσμα τοῦ 1054 ὁ πάπας Ρώμης ἦταν ὁ Πατριάρχης τῆς Δύσεως στόν θεσμό τῆς Πενταρχίας τῶν Πατριαρχῶν, γι' αὐτό καί ἐτιμᾶτο ὡς ὁ Πρωτόθρονος Πατριάρχης μέ ἐξαιρετικές τιμές. Ὡστόσο, κατά τήν περίοδο αὐτή, οὔτε ὁ παπικός θρόνος προέβαλε τό λειτούργημα τοῦ Πέτρου ὡς ἔρεισμα ἐξαιρετικῆς αὐθεντίας ἢ πρωτείου, οὔτε ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀνατολῆς γνώρισε ἢ δέχθηκε μία τέτοια ἀξίωση.

Οἱ θέσεις αὐτές τῶν Ὀρθοδόξων για τήν ἐνταξη τοῦ πάπα Ρώμης στόν θεσμό τῆς Πενταρχίας τῶν Πατριαρχῶν, ὡς τοῦ Πατριάρχου τῆς Δύσεως, ὑποστηριζόμενες καί ἀπό κορυφαίους συγχρόνους ρωμαιοκαθολικούς Θεολόγους (Y. Congar, J. Ratzinger κ. ἄ.), βρῆκαν εὐρύτερη ἀπήχηση στήν πλειονότητα τῶν ρωμαιοκαθολικῶν συνέδρων, ἰδιαίτερα μετά τή διευκρίνηση ὅτι *τιμητική πρωτοκαθεδρία δέν εἶναι ἀπλῶς τιμητική*, ἀφοῦ συνδέεται μέ πλῆθος οὐσιαστικῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀρμοδιοτήτων. Σύγκληση καί προεδρία Οἰκουμενικῶν ἢ Μειζόνων Συνόδων, καταρτισμός καί

είσηγηση τῶν θεμάτων τῆς ἡμερησίας διατάξεως, διεύθυνση τῶν ἐργασιῶν τῶν ἀνωτέρω συνοδικῶν ὀργάνων, ἀνάληψη πρωτοβουλιῶν γιά τήν υπεράσπιση τῆς ὀρθῆς πίστεως ἢ τῆς ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας, ἐκτέλεση τῶν συνοδικῶν ἀποφάσεων κ.λπ.). Ἡ ἐνσταση ὀρισμένων ρωμαιοκαθολικῶν συνέδρων ὅτι σήμερον δέν ὑπάρχει πλέον ὁ θεσμός τῆς Πενταρχίας τῶν Πατριαρχῶν καί ὅτι δέν εἶναι δυνατή ἡ ἐπιστροφή στόν θεσμό αὐτό, ἡ ὁποία προβάλλεται καί στή σχετική ρωμαιοκαθολική βιβλιογραφία, ἀντιμετωπίσθηκε ἀπό τήν ὀρθόδοξη πλευρά ἀφ' ἑνός μὲν μέ τόν ἰσχυρισμόν ὅτι ἡ οἰαδήποτε λύση περὶ τοῦ «πρώτου» εἰς τήν ἐνωμένη Ἐκκλησία ὀφείλει νά ἐδράζεται ἐπὶ θεολογικῶν ἐπιχειρημάτων, ἀφ' ἑτέρου δέ μέ τήν κανονική ἀρχή, κατὰ τήν ὁποία ὁ θεσμός τῆς Πενταρχίας τῶν Πατριαρχῶν δηλώνει τίς κανονικές σχέσεις μεταξύ τῶν κεφαλῶν τῶν αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, ἀποκλείοντας σέ ὁποιαδήποτε κεφαλή αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας νά ἀξιῶσῃ ἅμεση σχέση μέ τό ὅλο σῶμα τῶν ἐπισκόπων τῆς ἀνά τήν Οἰκουμένη Ἐκκλησίας, ὅπως συμβαίνει μέ τό παπικό πρωτεῖο.

Κρίνουμε σκόπιμο, τέλος, νά σημειώσουμε ὅτι ὁ εὐρύτερος (οἰκουμενικός/πολυμερής, καί ὄχι διμερής Ὁρθοδόξων-Ρωμαιοκαθολικῶν) διάλογος πού ἐγκαινίασε ἡ παπική ἐγκύκλιος *Ut Unum Sint*, καθώς καί ἡ θεολογική προσέγγιση τοῦ πρωτείου τοῦ ἐπισκόπου Ρώμης μέσω τοῦ «*Λειτουργήματος τοῦ ἀποστόλου Πέτρου*», ἔχουν ἤδη δημιουργήσει μιὰ δυναμική, πού δύσκολα θά μπορέσει νά ἀνατρέψει στό μέλλον ἡ Ὁρθόδοξη πλευρά, ἐάν δέν ἐπιδιώξουμε τήν ἐπιστροφή στόν καθαυτό θεολογικό διάλογο. Περαιτέρω καθυστέρηση μέ τό αἰτιολογικό τῆς οὐνίας θά φέρει τοὺς Ὁρθοδόξους σέ μειονεκτική θέση.